

2. Зайцев Є. Основи народно – сценічного танцю : навч. посібник / Є.Зайцев, Ю. Колесніченко. – Вид. друге, допрацьоване і доповнене. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 24 с.
3. Камін В. О. Народно – сценічний танець: груповий розподіл вправ біля станка :навч. посіб. – Київ : ДАККІМ, 2008. – 5 с.
4. Гусев Г. П. Методика викладання народного танцю: Вправи біля станка: Навч. підручник для Вузів культури та мистецтв. – М.: Гуманит. вид. центр ВЛАДОС, 2002. – 7 с.

Крамаренко М.В.,

молодший науковий співробітник Миколаївський
обласний краєзнавчий музей, м. Миколаїв

КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ ВІЙСЬКОВОГО МІСТЕЧКА №72.

У мікрорайоні Соляні за адресою проспект Героїв України 72, розташоване військове містечко № 72. Історія містечка розпочалася ще в 1952 році, коли для потреб 92-гої Криворізької мотострілецької дивізії, були побудовані та введені в експлуатацію перші 13 будівель. У склад 92-гої Криворізької мотострілецької дивізії входили: в/ч 21559 – штаб дивізії, в/ч 26489 – 332 навчальний мотострілецький полк, в/ч 28821 – 335 навчальний мотострілецький полк, в/ч – 274 навчальний танковий полк, в/ч 65130 – 54 окремих навчальний автомобільний батальйон, в/ч – 28542 – 340 мотострілецький кадрований полк, в/ч 15712 навчальний ремонтно-відновлювальний батальйон. Починаючи з 1952 р. дана навчальна дивізія була розташована в м. Миколаєві з метою навчання особового складу військовослужбовців строкової за різними спеціальностями (ВУС)¹ і виховання молодших командирів сержантського складу. В зв'язку з тим, що до навчальної дивізії відносилися два навчальних полігони (Широколанівський навчальний полігон і Тернівській навчальний центр), місце розташування дивізії в м. Миколаїв було дуже вигідним.

З 1993 року розпочалася реорганізація збройних сил України, яка не оминула й 92-гу Гвардійську навчальну дивізію. Одеський військовий округ було перейменовано у Південне оперативне командування, а окремі розгорнуті частини були кадровані та згодом розформовані. З 1995 р. на більшій частині території військового містечка № 72 дислокується в/ч А0224 (40 окрема аеромобільна бригада). В 1999 році вона переформована в 79-й окремих аеромобільний полк. [1, 2, 3].

Одним із важливих елементів життя військового містечка була робота політвідділів дивізії, які опікувалися культурним життям особового складу, роботою жіночої ради, оркестру та бібліотеки. Цей військовий підрозділ мав на меті адміністративну організацію концертів, лекторіїв, які готував бібліотекар частини, кіно показів нових художніх фільмів і зустрічей особового складу дивізії з ветеранами Великої Вітчизняної війни. Проводив роботу з родичами військовослужбовців строкової служби. На даний час в десантній бригаді офіцери вихователі також проводять багато часу з особовим складом.

У кожній військовій частині, а також батальйонах, які розміщувалися на території військового містечка, працювала своя окрема бібліотека, якою керував начальник політвідділу дивізії. Також всі бібліотеки підпорядковувались гарнізонній бібліотеці, яка була розташована в будинку офіцерів на вул. Лягіна (зараз кафедральний собор Різдва Богородиці).

У 1996 р. 92-гу Криворізьку мотострілецьку дивізію було спрощено до 145-го окремого ремонтно-відновлювальної бази зберігання техніки. Частина фондів книг з бібліотек дивізії, які дублювалися, були передані іншими військовими бібліотеками міста, а також поповнили військові бібліотеки м. Києва та м. Сімферополя. Проте основна частина доповнила 9-ти тисячний фонд гарнізонної бібліотеки, яку в 1994 р. було переведено на територію військового містечка в клуб дивізії «Дейтон». Згодом до неї додався ще фонд 40 окремого аеромобільного полку, згодом 79 АМДШБ.

На даний час бібліотека бере активну участь у культурному житті військової частини, як один з виховних органів. Проводить тематичні виставки літератури, яка представлена у бібліотеці, лекторії

за різними темами (наприклад, Соборність України; визволення м. Миколаєва 1944 р. та ін.), літературні читання, силами військовослужбовців надстрокової та строкової служби, обзори нових надходжень періодичної літератури (наприклад, «Військовий вісник», «Наука и оборона», «Урядовий кур'єр», «Вечерний Николаев» та ін.) та книг. Велику увагу приділяється патріотичному вихованню: проводяться зустрічі з військовослужбовцями – авторами книг, бесіди, тематичні виставки. Робота бібліотеки орієнтована не тільки на патріотичне виховання. Всіляко підтримується самоосвіта особового складу. За останні роки збільшився попит на літературу з народознавства, краєзнавства, історії та психології [4, 5].

Ще однією з невід'ємних частин культурного життя містечка є діяльність оркестру.

Ще за радянських часів в усіх військових частинах полкового масштабу існував військовий духовий оркестр. Штат оркестру кожної військової частини складається з 30 музикантів (чотирьох оркестрових груп). У кожному оркестрі був свій диригент, проте всі оркестри всіх частин, що знаходилися на території м. Миколаєва, підпорядковувалися гарнізонному диригентові. Гарнізонним диригентом 1976-1985 рр. був диригент 32-го полку майор Федунін Ю.Г.; 35-го полку - майор Алтунін А.І.; 74-го полку - майор Маркіна Є.С.

Раз на два роки оркестри гарнізону брали участь у окружному конкурсі військових оркестрів у м. Одесі. В обов'язковій програмі необхідно було виконати творів композиторів: українських, радянських, військових, а також супровід солістів.

Заняття проходили в оркестрових класах, які знаходилися, як в будівлі клубу військового містечка, так і в казармах частин. Зазвичай займалися вивченням нотних партій та партитури.

Цілями військового духового оркестру були не тільки стройова й військова підготовка, а також культурно - масова робота.

Оркестр брав участь у проведенні маршів, парадів, виступах самодіяльності військового містечка та в усіх заходах військової частини Він проводив концертну діяльність, не тільки на території військового містечка, а й долучався до міських масових заходів: демонстрацій, масових концертів, процесій, святкових зборів. Крім того оркестри підтримували та опікувалися жіночим та солдатським хором та танцювальною самодіяльністю, яка складалася з військовослужбовців строкової й надстрокової служби та їх сімей [6].

Після реорганізації зборених сил 1993 р. у зв'язку із ліквідацією частин оркестри також було ліквідовано.

На даний час на території військового містечка розміщений оркестр військової частини А 0224. Штат оркестру трохи скоротили до 22 музикантів. На теперішній час у зв'язку з тим, що з 2014 р. 79 ОДШБ являє собою бойову одиницю збройних сил України, військовий оркестр переважно займається стройовою підготовкою, супроводом культурно-масових заходів, як у самій військовій частині, так і у місті. Виступи 6 грудня – на день збройних сил України, 2 серпня – День ВДВ, 24 серпня – День Незалежності» та інші [7, 8].

Військові оркестри завжди тісно співпрацювали з жінрадою. Поява жіночих рад в гарнізонах Радянської армії в другій половині ХХ ст., мала свою передісторію, початок якої був покладений ще в післяреволюційний період.

Жінради почали формуватися в 1919 р. Їх метою повинна була стати робота серед селянок і робітниць, пропаганда завдань Комуністичної партії більшовиків по розкріпаченню жінок, створенню для них нормальних умов праці, побуту, відпочинку, сім'ї. Жінвідділи займалися усіма питаннями, що зачіпали інтереси жінок: сім'я, діти, робота, професійна підготовка і перепідготовка, висування жінок на керівні пости або ідеологічну роботу, створення шкіл неписьменності тощо. Ці жінвідділи проіснували до 1929 р.[8].

Вдруге вони були сформовані під час Другої світової війни та мали назву «антифашистський комітет радянських жінок». З 1956 р. він перетворений у Комітет радянських жінок, який складався з дружин військовослужбовців. У зв'язку з реформуванням армії розпочалось будівництво гарнізонів та закритих військових містечок. Тому основним завданням жінради була допомога сім'ям військовослужбовців, яких було тільки переведено на нове місце служби. Весь колектив жінради

умовно був поділений на сектори: дитячий, культурно - масовий, організаційний та інше. У представників жінради були координати де можливо було винаймати житло або про надання кімнати в гуртожитку. Голови жінрад всіх полків входили у комісію, що перевіряли надходження до нового житлового фонду (службові квартири, гуртожитки та житло для сімей, що стояли в чергах на покращення житлових умов). Представники жінради допомогли влаштувати дитину у садок, який був зручний за місцем проживання (не всі військовослужбовці мешкали не далеко від військового містечка, були випадки, коли сім'ї мешкали в Корабельному районі або на Намиві). Але ще одна з найважливіших частин роботи жінради була робота в середині сім'ї військовослужбовця, якщо в ній були якісь негаразди. Безпосередньо втручатися вони не могли, вливати намагалися через профілактичні розмови з дружиною та через товаришів по службі на чоловіка. Були навіть випадки, коли найкращим рішенням було переведення у інший військовий гарнізон.

Проте робота жінрад була набагато ширшою й багатограннішою. За спогадами голови жіночої ради 32 полку Димової В.Б. (з 1979 - сер. 90-тих рр.). Жінрада займалась проведенням культурно-масових заходів на території військового містечка для дітей військовослужбовців: організація святкування Нового Року, Масляної та ін. Представниці жінради складали основну масу, а часто і були керівниками в художніх колективах Так існували: жіночий хор, танцювальні колективи, дитячий колектив, театральний колектив. На багатьох заходах колективи виступали разом, дуже часто хор був змішаний і складався з жіночого і солдатського.

Найбільша складність роботи жінради та колективів, які були нею організовані, перебувала в тому, що 92-га Криворізька мотострілецька дивізії була навчальною. Тому строковий склад військовослужбовців перебував у складі дивізії лише півроку, тобто більша частина учасників чоловічого хору і партнерів танцювального колективу змінювалась кожні півроку. В зв'язку з цим художні колективи 92-гої Криворізької мотострілецької дивізії не мали змоги брати участь у окружному конкурсі в м. Одесі [9, 10, 11].

На даний час такий важливий елементи, як жінради відсутні в збройних силах України. Натомість дуже багато жінок складають присягу і стають військовослужбовцями надстрокової служби.

Хоч на сьогодні культурне життя військовослужбовців і не таке насичене, як раніше (в зв'язку зі службою в ООС), але для культурного розвитку надаються всі можливості: проводяться лекторії, літературні читання, концерти, святкові й показові виступи.

Список використаних джерел:

1. Крамаренко М.В. Етапи будівництва військового містечка №72 у м. Миколаєві. // Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження. Звіра наукових матеріалів XI Миколаївської обласної краєзнавчої конференції 24-25 жовтня 2019р. Миколаїв: Іліон, 2019. с 65
2. 92-га гвардійська стрілецька Криворізька дивізія [Електронний ресурс] : 92-га гвардійська стрілецька Криворізька дивізія – Режим доступу к журналу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/92>
3. Крючков Ю. Панорама Николаева // История улиц Николаева: топонимический путеводитель по городу и окрестностям. — Николаев: Возможности Киммерии, 1997. — 160 с.
4. Спогади Петренко Наталії Сергіївни записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.
5. Спогади Грицуняк Ганни Юріївни записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.
6. Спогади Федуліна Юрія Георгіївича записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.
7. Спогади Мальченко Кристина Володимірівна записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.
8. Спогади Грицуняк Валерія Михайловича записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019 р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.
9. Ершова Э. Гарнизонные Женсоветы в Советской Армии в 60-е - 80-е годы // О нас и нашем деле / ЖенСет. М., 1999 №3-4.

10. Спогади Димової Валентини Борисівна записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019 р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.

11. Спогади Диордієва Д.В. записаних Крамаренко М.В. 19.08.2019 р. // Архів відділу стаціонарних та пересувних виставок МОКМ запис.

Левченко А.В.,

доцент кафедри музичного мистецтва
ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

ДУХОВНІ ПІСНЕСПВИ ЯК ЦІЛІСНИЙ ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ТРАДИЦІЇ

Українська хорова культура сучасності постає як закономірний спадкоємець багатовікових традицій. Збережені упродовж тисячоліть глибинні архетипи колективної свідомості праукраїнців, як потужні культуротворчі чинники сьогоднішньої української ментальності, на часі постають також і органічним знаряддям консолідації національно свідомої української громади, і на наш погляд, безумовно заслуговують подальшого розвитку.

Поняття «православна духовна музика» розуміється як високопрофесійний церковний хоровий спів культового призначення, що має теологічний зміст, характеризується єдністю слів і мелодії, освітньо-виховними впливами на особистість. Духовний піснеспів, як “мова серця”, формує естетичні почуття й художні смаки, а біблійний текст, як “мова розуму”, – моральні принципи людини, її громадянськість, потреби творити добро. Відносячи духовну музику до розряду високого музичного мистецтва, покликаного своїми специфічними засобами виразності створювати образи біблійно-духовної тематики, можемо залічити її, на основі сказаного, до сутності, також сповнену змісту соціально-історичної буттєвості.

Значні зміни, що відбувалися в церковному монодичному співі періоду ренесансно-реформаційних тенденцій, адекватні тим складним історичним умовам, що характеризували тогочасну Україну.

Історична реальність з її негативними явищами (перебування українських земель у складі сусідніх іноземних держав, передусім Литви та Польщі, а також татаро-турецька агресія, що породжувало найрізноманітніші форми національних утисків) великою мірою стимулювала виникнення національно-визвольних та антифеодальних рухів і повстань селян, козаків, а також появу численних культурних осередків (братств) в українських містах під гаслом оборони православної віри. Більше того, у таких складних історичних умовах українці зуміли не тільки зберегти свою народність та її багаті традиції, але й створити у другій половині XVI-XVII ст. освіту й культуру європейського рівня.

Українські гуманісти цього часу виявляли велику зацікавленість історією як різних народів, так і своєї батьківщини. Вони вважали історію засобом пробудження гордості народу за своє минуле, засобом розвитку патріотичних почуттів, любові до вітчизни, що було цілком у дусі Ренесансу.

Вир соціально-історичної активності штовхає до переосмислення цінностей, відкидає ірмолойні мелодії часів середньовіччя за обрії буттєвості, бо вони, через свою історичну обмеженість, вже не могли відображати тих почуттів, що ними проймалися народні маси тогочасся. З'являються нові зразки церковної монодії, з новітніми для того часу особливостями - емоційною виразністю типів мелодики кантиленного співу, новаціями музичної стилістики ірмолойних мелодій, елементами регулярної акцентної ритміки, першими ознаками нової ладово-гармонічної системи, переходом від наспівно-формульного до процесуально-динамічного музичного мислення тощо.

Якісно новий, достатньою мірою бурхливий етап розвитку української духовної музики започатковується з настанням доби бароко. В різних країнах Європи цей стиль має різний соціально-історичний та ідеологічний ґрунт. Суспільно-історичним ґрунтом бароко в Україні була активізація